

množeno bylo. I lítval sem nejd-
něch, že mohou čistý mít pokoj,
beze vsí potřeby a užitku, nýbrž
v šanc sázení jména svého a se
škodu bližních v to dryáčnictví se
dávají. O čez když sem návěští
dával, nenávist sem získal, jako
bych obecnému dobrému překá-
žel. Mlčím již, jak někteří z věcí
naprosto jedovatých ty své kon-
fekty strojily, tak že tak mnoho se
trávenin jako lékařství prodávalo,
a nelíbě sem ten neřád nesl; ale ne-
byl kdo toho napravití. ¶ 10. Takž
zase na plac učných vy-NEVOLEA
jdeme; a aj, svády, ruz-RUZNICE
nice, rvačky, shon mezi nimi. Říd-
ký tu byl, kdož by s někým táha-
nice neměl, nejen mladí (což by se
nedospělého věka drzosti přičítsti
mohlo) než i ti starci vespolek se
drancující. Nýbrž čím kdo za uče-
nějšího aneb sám sebe držel neb
od jiných jmín byl, tím více různic
začínal a na jiné vůkol šermoval,
sekal, házel a střílel, až hleděti
hrozno bylo, pochvalu a slovout-
nost v tom sobě zakládaje. ¶ I řekl
sem: „Ale což to pro milý Bůh? Však
sem já myslil, a takt mi od vás sli-
bováno, že to nejpokojnější stav
jest; já pak tak mnoho různic na-
cháším. ¶ Odpověděl tlumočník:
„Synu, nerozumíš ty tomu: však
se to oni brousí.“ ¶ „Co brousí?“
řekl sem, „an já rány vidím a krev
a hněv a vražednou jedněch k dru-
hým nenávist. Však sem podobné-
ho nic v žádném stavu řemeslníků
nespatřil.“ ¶ „Bezpochyby“, řekl
on, „oněch umění jsou řemeslná,
otrocksá, těchto svobodná. Pro-
tož čeho se oněm nedovoluje, aniž
by se při nich trpělo, toho těchto
plná svoboda.“ ¶ „Ale jak to řádem
sloužit má, řekl sem, „já nevím.“ ¶
Zbroj sic jejich na pohledění straš-

málo těch, kteříž soudcové býti
měli a chtěli, a shluklo se předně
těch, kteříž mezi sebou pro smyslu
rozdílnost různé měli, množství
veliké. Mezi nimiž sem také viděl
Aristotelesa s Platonem, Cicerona
s Sallustiem, Skota s Aquinatem,
Bartola s Baldem, Erasma s Sor-
bonisty, Rama a Campanellu s Pe-
ripateřky, Copernika s Ptolome-
em, Theophrasta s Galenem, Husa,
Lutera a jiné s papežem a Jezuity,
Brentia s Bezou, Bočina s Wierem,
Sleidana s Suriem, Smidlina s Kal-
vinisty, Gomara s Arminiem, Frat-
res Rosaeos s Filosofostry a jiných
bez počtu. Jimž když Conciliatores
žaloby a stížnosti, důvody a od-
vody co v nejkratší slova pojaté
psané sobě podati poručili, oni ta-
kové haldy knih nakládli, že by k
prohlédnutí jich šest tisíc let nesta-
čovalo, žádajíce, aby to summovní
smyslu jejich ponavržení na ten
čas přijato bylo, dále pak potom,
jak by potřeba ukazovala, šířeji
svou vysvětlovati a provozovati,
aby jednomu každému plná svo-
boda zůstávala. I začali nahlédati
do těch knih, a kam kdo nahlédl,
hned se odtud napiv, toho zastá-
vati počal, a vznikly mezi pány
ubrmany a smlouvci veliké roztr-
žitosti, když ten toho, onen onoho
zastával. A tak nespráve nic, roz-
prchli se, a učení k hadruňkům
svým se navrátili. Čehož mi do
pláče líto bylo.

KAPITOLA XI.

POUTNÍK PŘIŠEL MEZI FILO- ZOFY.

I DÍ MI tlumočník: „Nu již tě ale
mezi samy filozofy, jejichž práce
jest k napravení nedostatků lid-
ských prostředků vyhledávati a v

čem pravá moudrost záleží, ukazo-
vati, uvedu.“ ¶ A já řekl:
VEREJNĚ „Tuf se snad bohda ji-
stému něčemu naučím.“ ¶ On řekl:
„O všem; nebo to jsou lidé, kteříž
pravdu každé věci znají, mimo je-
jichž vědomí ani nebe nic nedělá,
ani propast ničeho neskrývá, kte-
říž život lidský k ctínošem uslech-
tíle formují, kteříž obce a krajiny
osvěcují, kteříž Boha přítele mají
moudrosti svou k jeho tajnostem
dosahující.“ ¶ I podmež, řekl sem,
„podme mezi ně, prosím tím spíše.“

¶ Ale jakž mne tam uvedl, a já
množství starců a divné jejich třeť
spatřil, strnul sem. Tu zajisté Bion
tíse seděl, Anacharsis se procházel,
Thales létal, Hesiodus oral, Plato
v povětrífideas honil, Homerus zpí-
val, Aristoteles disputoval, Pytha-
goras mlčel, Epimenides spal, Ar-
chimedes zemi odstrkoval, Solon
práva a Galenus recepty spisoval,
Euklides měřil sín, Cleobulus bu-
doucí věci zpytoval, Periander po-
vinností rozměřoval, Pittakus vál-
čil, Bias žebral, Epiktetus sloužil,
Seneka mezi tunami zlata sedě,
chudobu vychvaloval, Sokrates o
sobě každému, že nic neumí, po-
vídal, Xenofon naproti tomu kaž-
dého všemu naučiti sliboval, Dio-
genes z sudu vykukaje, všecky
mimo jdoucí haněl, Timon všech-
něm zlořecil, Demokritus všemu
tomu se smál, Heraklitus naproti
tomu plakal, Zeno se postil, Epiku-
rus hodoval, Anaxarchus pravil, že
to všecko nic není, jen že se to tak
zdá, Jimých drobnějších filozofů
mnoho bylo, a každý obzvláštního
něco provodil, čehož jsem ani ne-
spamatoval všeho, aniž mi se při-
pomínati chce. ¶ Dívaje se pak na
to, řekl sem: „Ale toto-liž jsou ti
mudrcové, světla světa? Ach, ach,

jáť sem se jinakších věcí nadál! Vřak tu, jako sedláci v krčmě, každý vyje, a každý jináč. Rekl mi tlumočník: „Tys bloud, ty těm tajemstvím nerozumíš.“ Já slyše, že tajemství jsou, počnu o nich bedlivě přemýšlovati, a tlumočník počne mi je vykládati. V tom, aj, přistoupí jakýsi, také v filozofském hábitu (jmenoval se Pavlem Tarsenským), pošeptal mi do ucha: „Zdá-li se sobě kdo moudrým býti v tomto světě, buďz blázněm, aby moudrým učiněn byl. Moudrost zajisté světa tohoto bláznovství jest Boha. Nebo psáno jest: Zná Pán přemýšlování moudrých, že jsou marná.“ (1 Kor. 3, 18, 19, 20.) S kterouž řečí poněvaž sem viděl, že co mé oči a uši vidí a slyší, se srovnává, ochoťně sem na tom přestal a: „Podně někam jinam, řekl. Tlumočník pak můj bláznů mi nadošel, že maje já se od moudrých něčemu naučiti, od nich utíkám. Ale já šel mlce předece. I 2. I vešli sme do auditorium jaké-PŘÍŠEL MEZI hosí, kdež, aj, plno GRAMMATIKY s rafickami mladých i starých, malujících lítery, čárky a puňktíky, a když jeden jináč než druhý napsal aneb vyslovil, jedná se sobě vysmívali, jedná vadili. Zatím rozvěšovali po stěnách slova a hádali se o ně, co které kterému přijde etc. a tu je skládali, rozkládali, přestavovali rozličně. Načež já nadvíraje se a nic mimo to nevída, řekl sem: „Toť jsou dětinské věci. Podně jinam.“ I 3. Vešli MFZIRHE sme tedy do jiné síně, TORIKY kdež, aj, mnoho jich stálo s penzilký smlouvajících se, jak by slova buď napsaná aneb z úst do povětrí puštěná na zeleno, červenno, černno, bílo, a jak by kdo chtěl, barvena býti mohla. I ptal sem se, nač by to

bylo? Odpovědno mi: „Aby se poslouchajícím tak i jinak mozek zabarviti mohl.“ A já zase: K líčením-li pak pravdy či lži těch líčidel se užívá? On: „Co přijde,“ řekl. Tak mnoho tedy tu falše a marnosti jak pravdy a užítků, dím MEZI já, a jdu odtud. I 4. Takž POETY vstoupíme jinam; a aj, tu houf křepkých jakýchsi jonáčků na vážkách odvažujících a na pídi odměřujících syllaby a plesajících okolo toho a skáčících. I divím se, co to jest, a tlumočník mi dí: „Ze všech umění, která z liter povstávají, není řemeslnějšího a veselejšího nad toto.“ A co pak jest? dí. Odpověděl: „Co se prostým slov uličením spraviti nemůž, to se tímto jich sfdalováním spraví.“ I 5. I 6. I 7. I 8. I 9. I 10. I 11. I 12. I 13. I 14. I 15. I 16. I 17. I 18. I 19. I 20. I 21. I 22. I 23. I 24. I 25. I 26. I 27. I 28. I 29. I 30. I 31. I 32. I 33. I 34. I 35. I 36. I 37. I 38. I 39. I 40. I 41. I 42. I 43. I 44. I 45. I 46. I 47. I 48. I 49. I 50. I 51. I 52. I 53. I 54. I 55. I 56. I 57. I 58. I 59. I 60. I 61. I 62. I 63. I 64. I 65. I 66. I 67. I 68. I 69. I 70. I 71. I 72. I 73. I 74. I 75. I 76. I 77. I 78. I 79. I 80. I 81. I 82. I 83. I 84. I 85. I 86. I 87. I 88. I 89. I 90. I 91. I 92. I 93. I 94. I 95. I 96. I 97. I 98. I 99. I 100. I 101. I 102. I 103. I 104. I 105. I 106. I 107. I 108. I 109. I 110. I 111. I 112. I 113. I 114. I 115. I 116. I 117. I 118. I 119. I 120. I 121. I 122. I 123. I 124. I 125. I 126. I 127. I 128. I 129. I 130. I 131. I 132. I 133. I 134. I 135. I 136. I 137. I 138. I 139. I 140. I 141. I 142. I 143. I 144. I 145. I 146. I 147. I 148. I 149. I 150. I 151. I 152. I 153. I 154. I 155. I 156. I 157. I 158. I 159. I 160. I 161. I 162. I 163. I 164. I 165. I 166. I 167. I 168. I 169. I 170. I 171. I 172. I 173. I 174. I 175. I 176. I 177. I 178. I 179. I 180. I 181. I 182. I 183. I 184. I 185. I 186. I 187. I 188. I 189. I 190. I 191. I 192. I 193. I 194. I 195. I 196. I 197. I 198. I 199. I 200. I 201. I 202. I 203. I 204. I 205. I 206. I 207. I 208. I 209. I 210. I 211. I 212. I 213. I 214. I 215. I 216. I 217. I 218. I 219. I 220. I 221. I 222. I 223. I 224. I 225. I 226. I 227. I 228. I 229. I 230. I 231. I 232. I 233. I 234. I 235. I 236. I 237. I 238. I 239. I 240. I 241. I 242. I 243. I 244. I 245. I 246. I 247. I 248. I 249. I 250. I 251. I 252. I 253. I 254. I 255. I 256. I 257. I 258. I 259. I 260. I 261. I 262. I 263. I 264. I 265. I 266. I 267. I 268. I 269. I 270. I 271. I 272. I 273. I 274. I 275. I 276. I 277. I 278. I 279. I 280. I 281. I 282. I 283. I 284. I 285. I 286. I 287. I 288. I 289. I 290. I 291. I 292. I 293. I 294. I 295. I 296. I 297. I 298. I 299. I 300. I 301. I 302. I 303. I 304. I 305. I 306. I 307. I 308. I 309. I 310. I 311. I 312. I 313. I 314. I 315. I 316. I 317. I 318. I 319. I 320. I 321. I 322. I 323. I 324. I 325. I 326. I 327. I 328. I 329. I 330. I 331. I 332. I 333. I 334. I 335. I 336. I 337. I 338. I 339. I 340. I 341. I 342. I 343. I 344. I 345. I 346. I 347. I 348. I 349. I 350. I 351. I 352. I 353. I 354. I 355. I 356. I 357. I 358. I 359. I 360. I 361. I 362. I 363. I 364. I 365. I 366. I 367. I 368. I 369. I 370. I 371. I 372. I 373. I 374. I 375. I 376. I 377. I 378. I 379. I 380. I 381. I 382. I 383. I 384. I 385. I 386. I 387. I 388. I 389. I 390. I 391. I 392. I 393. I 394. I 395. I 396. I 397. I 398. I 399. I 400. I 401. I 402. I 403. I 404. I 405. I 406. I 407. I 408. I 409. I 410. I 411. I 412. I 413. I 414. I 415. I 416. I 417. I 418. I 419. I 420. I 421. I 422. I 423. I 424. I 425. I 426. I 427. I 428. I 429. I 430. I 431. I 432. I 433. I 434. I 435. I 436. I 437. I 438. I 439. I 440. I 441. I 442. I 443. I 444. I 445. I 446. I 447. I 448. I 449. I 450. I 451. I 452. I 453. I 454. I 455. I 456. I 457. I 458. I 459. I 460. I 461. I 462. I 463. I 464. I 465. I 466. I 467. I 468. I 469. I 470. I 471. I 472. I 473. I 474. I 475. I 476. I 477. I 478. I 479. I 480. I 481. I 482. I 483. I 484. I 485. I 486. I 487. I 488. I 489. I 490. I 491. I 492. I 493. I 494. I 495. I 496. I 497. I 498. I 499. I 500. I 501. I 502. I 503. I 504. I 505. I 506. I 507. I 508. I 509. I 510. I 511. I 512. I 513. I 514. I 515. I 516. I 517. I 518. I 519. I 520. I 521. I 522. I 523. I 524. I 525. I 526. I 527. I 528. I 529. I 530. I 531. I 532. I 533. I 534. I 535. I 536. I 537. I 538. I 539. I 540. I 541. I 542. I 543. I 544. I 545. I 546. I 547. I 548. I 549. I 550. I 551. I 552. I 553. I 554. I 555. I 556. I 557. I 558. I 559. I 560. I 561. I 562. I 563. I 564. I 565. I 566. I 567. I 568. I 569. I 570. I 571. I 572. I 573. I 574. I 575. I 576. I 577. I 578. I 579. I 580. I 581. I 582. I 583. I 584. I 585. I 586. I 587. I 588. I 589. I 590. I 591. I 592. I 593. I 594. I 595. I 596. I 597. I 598. I 599. I 600. I 601. I 602. I 603. I 604. I 605. I 606. I 607. I 608. I 609. I 610. I 611. I 612. I 613. I 614. I 615. I 616. I 617. I 618. I 619. I 620. I 621. I 622. I 623. I 624. I 625. I 626. I 627. I 628. I 629. I 630. I 631. I 632. I 633. I 634. I 635. I 636. I 637. I 638. I 639. I 640. I 641. I 642. I 643. I 644. I 645. I 646. I 647. I 648. I 649. I 650. I 651. I 652. I 653. I 654. I 655. I 656. I 657. I 658. I 659. I 660. I 661. I 662. I 663. I 664. I 665. I 666. I 667. I 668. I 669. I 670. I 671. I 672. I 673. I 674. I 675. I 676. I 677. I 678. I 679. I 680. I 681. I 682. I 683. I 684. I 685. I 686. I 687. I 688. I 689. I 690. I 691. I 692. I 693. I 694. I 695. I 696. I 697. I 698. I 699. I 700. I 701. I 702. I 703. I 704. I 705. I 706. I 707. I 708. I 709. I 710. I 711. I 712. I 713. I 714. I 715. I 716. I 717. I 718. I 719. I 720. I 721. I 722. I 723. I 724. I 725. I 726. I 727. I 728. I 729. I 730. I 731. I 732. I 733. I 734. I 735. I 736. I 737. I 738. I 739. I 740. I 741. I 742. I 743. I 744. I 745. I 746. I 747. I 748. I 749. I 750. I 751. I 752. I 753. I 754. I 755. I 756. I 757. I 758. I 759. I 760. I 761. I 762. I 763. I 764. I 765. I 766. I 767. I 768. I 769. I 770. I 771. I 772. I 773. I 774. I 775. I 776. I 777. I 778. I 779. I 780. I 781. I 782. I 783. I 784. I 785. I 786. I 787. I 788. I 789. I 790. I 791. I 792. I 793. I 794. I 795. I 796. I 797. I 798. I 799. I 800. I 801. I 802. I 803. I 804. I 805. I 806. I 807. I 808. I 809. I 810. I 811. I 812. I 813. I 814. I 815. I 816. I 817. I 818. I 819. I 820. I 821. I 822. I 823. I 824. I 825. I 826. I 827. I 828. I 829. I 830. I 831. I 832. I 833. I 834. I 835. I 836. I 837. I 838. I 839. I 840. I 841. I 842. I 843. I 844. I 845. I 846. I 847. I 848. I 849. I 850. I 851. I 852. I 853. I 854. I 855. I 856. I 857. I 858. I 859. I 860. I 861. I 862. I 863. I 864. I 865. I 866. I 867. I 868. I 869. I 870. I 871. I 872. I 873. I 874. I 875. I 876. I 877. I 878. I 879. I 880. I 881. I 882. I 883. I 884. I 885. I 886. I 887. I 888. I 889. I 890. I 891. I 892. I 893. I 894. I 895. I 896. I 897. I 898. I 899. I 900. I 901. I 902. I 903. I 904. I 905. I 906. I 907. I 908. I 909. I 910. I 911. I 912. I 913. I 914. I 915. I 916. I 917. I 918. I 919. I 920. I 921. I 922. I 923. I 924. I 925. I 926. I 927. I 928. I 929. I 930. I 931. I 932. I 933. I 934. I 935. I 936. I 937. I 938. I 939. I 940. I 941. I 942. I 943. I 944. I 945. I 946. I 947. I 948. I 949. I 950. I 951. I 952. I 953. I 954. I 955. I 956. I 957. I 958. I 959. I 960. I 961. I 962. I 963. I 964. I 965. I 966. I 967. I 968. I 969. I 970. I 971. I 972. I 973. I 974. I 975. I 976. I 977. I 978. I 979. I 980. I 981. I 982. I 983. I 984. I 985. I 986. I 987. I 988. I 989. I 990. I 991. I 992. I 993. I 994. I 995. I 996. I 997. I 998. I 999. I 1000.

že můž. I přicházeli mnozí a kupovali ty bryle, a mistři je učili, jak nastrkovati a kde potřebí, nakrucevatí mají. Mistři pak, kteříž je dělali, obzvláštní na to byli, dílny své po koutech majíce; ale nedělali jednostejných. Někdo dělal hrubě, jiný malě; někdo okrouhlé, jiný hranaté; a každý své chválil a kupce vábil, a hádali se neukojitě, a hádali se neukojitě. Některý od každého koupil a všechny sobě k nosu zpřipal, někdo jen jedny vybíral a přilepil. Tu pak někteří pravili, že předece nemohou viděti tak hluboko; jiní pravili, že vidí, a ukazovali sobě až za mozk, ještě a za všechny rozumy. Ale z těch neviděti sem viděl, že když postavovatí začali, hned přes kamení a špalky a do dolů (o nichž sem prv pověděl, že jich všudy plno bylo) padali. I ptal sem se: „Jak pak to, poněvaž se skrze ty bryle všechny vidí, že těm ústrikům nevyhýbají?“ Odpovědno mi, že ne bryle, než ti, kdo jich užívati neumějí, vinni jsou. Mistři pak pravili, že není dosti bryle dialektiky mítí, než že se zrak jasným collyrium z fysiky a matematiky vyčistiti musí. Protož aby do jiných auditorií šli a zrak sobě propravili. Sli tedy jeden sem, druhý tam. A já svým vůdcům: „Pomějme“, řekl. Ale toho sem neoboukáním Všezevěda několikery ty bryle sobě zjednal a zpřipal. A zdálof mi se, pravda jest, že cosi víc vidím, a některá věc několikerym způsobem viděna býti mohla. Ale sem vždy, abychom dále šli, že já toho collyrium, o němž tu mluvili, zkusiti chci, dotíral. I 6. I 7. I 8. I 9. I 10. I 11. I 12. I 13. I 14. I 15. I 16. I 17. I 18. I 19. I 20. I 21. I 22. I 23. I 24. I 25. I 26. I 27. I 28. I 29. I 30. I 31. I 32. I 33. I 34. I 35. I 36. I 37. I 38. I 39. I 40. I 41. I 42. I 43. I 44. I 45. I 46. I 47. I 48. I 49. I 50. I 51. I 52. I 53. I 54. I 55. I 56. I 57. I 58. I 59. I 60. I 61. I 62. I 63. I 64. I 65. I 66. I 67. I 68. I 69. I 70. I 71. I 72. I 73. I 74. I 75. I 76. I 77. I 78. I 79. I 80. I 81. I 82. I 83. I 84. I 85. I 86. I 87. I 88. I 89. I 90. I 91. I 92. I 93. I 94. I 95. I 96. I 97. I 98. I 99. I 100.

veliký rozložitý strom, na němž všelijaké listí a všelijaké ovoce (v škotepinách všecko) rostlo; pravili mu Natura. Filosofof vůkol něho zástup byl vzhledajících a ukazujících sobě, jak které ratolesti, listu a ovoci říkají. I řekl sem: „Tito, slyším, že se jmenuvati těch věcí učí, ale aby přirození stihati měli, ještě nevidím.“ Odpověděl mi tlumočník: „S to ne každý býti můž, než hled na tyto.“ I vidím některé větvoví ulamovati a listí i ovoce rozvínati a, kde na ořech přišlo, zubami hryzti, až jimi třeskotali; ale oni pravili, že to škotepiny praští, a přebírajce se v nich, chlubili se, že jádro mají, tajně jedni druhým, ale řídkým ukazujíce. Já pak, nahlédaje také mezi ně pilně, patrně jsem viděl, že zevnitřní stic šupinu a kůru zmožděnou a rozmačkanou měli, netvrdší však škořepina, v níž zavinité jádro leželo, byla ještě celá. I Vidá já tu tedy i marnou honosnost i daremné kvaltování (viděl sem zajisté, jak někteří i oči sobě vyhleděti i zuby vylámali) pobídsem, abychom jinam šli. I 7. Takž MEZI META- vstoupíme do nějaké FYSIKY. síně, a aj, tu páni filosofové krávy, osly, vlky, hady a všelijakou zvěř, ptactvo, zeměplazy, též dříví, kamení, vodu, oheň, oblaky, hvězdy a planěty, až i anjely před sebou majíce, disputovali, jak by se každému tomu tvoruro to, co od jiných rozdílného má, odjítí mohlo, tak aby všickni sobě podobní učiněni byli. I svlékali z nich nejprv formu, pak materií, na posledy všecky případnosti, až hoUNUM VE- lé Ens zůstalo. I A RUM BONUM, tu se hádali, jsou-li všecky ty věci jedno a též? jsou-li všecky dobré? a jsou-li všecky